

ИВАН НАУМОВ

БАЛКАНСКА МЕЂА

С руског превео
Горан Трутин

 INFORMATIKA

Београд, 2019

Наслов оригинала
Балканский рубеж

© Наумов И. С., 2018
За издање на српском језику © Информатика а.д., 2019

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.161.1-31

НАУМОВ, Иван Сергејевич, 1971

Балканска међа / Иван Наумов ; са руског превео Горан Трутин.
- Београд : Информатика, 2019 (Београд : Графо сан). - 391 стр. ; 23 cm

Превод дела: Балканский рубеж / Иван Сергеевич Наумов. -
Тираж 1.000.

ISBN 978-86-84497-70-5

COBISS.SR-ID 276041484

ПРОЛОГ

*Село Лешићи, Аутономна покрајина Косово, Југославија
Јануар 1999. године*

То је забуна, уверавао је себе Драган Милић, командир полиције у општини Глоговац, свакако је забуна! Силазио је од службеног минибуса крупним корацима низбрдо преко сасушене траве. Испред њега се чуло завијање пса.

Који тренутак раније на прилазу ка Лешићима, осећао је као да му нека непозната рука стеже грло – није могао ни да удахне ни да издахне. Уместо да Петру нареди да заустави возило, успео је само да покаже прстом испред себе: кочи овде!

Милић је недавно навршио седамдесету, али за то уопште није марио. Године немају значаја, или бар немају овде и сада. Млади умиру чешће од старих, добро је знао.

Село иза Милићевих леђа догоревало је у бледој јануарској измаглици. Испод црепом покривених кровова, на десетак кућа помаљали су се, ту и тамо, лењи сивкасти праменови. Није то велико село и нису још све куће спаљене. Срби из Лешића морали су сами да донесу исправну одлуку – да се изгубе с Косова и ослободе простор. Онима који су село запалили свеједно је куда ће отићи ти Срби – код рођака у друге крајеве Југославије, на рад у богату Немачку, или једноставно на онај свет.

Милић је разумом схватао логику непријатеља, али срце ту логику није могло да прихвати као људску. Зар је могуће да човек тако нешто чини, непрестано се питао. То је нека забуна. Мучна и нерешива забуна.

Стаза према брани, прокрчена летос, једва се назирала у снегом посутој трави. Милић се опрезно накашљао, прочистио грло и покушао нешто да промрмља себи у браду, али звук никако није излазио.

У високом шевару дочекао га је Марко Оковић, нови криминолог, који је дошао тек пре једног месеца као замена за настрадалог колегу. На срећу, Оковић је сâм проговорио и Милићу је остајало само да клима главом.

– Нисмо је одмах пронашли, командире. Не види се у шевару. Псето нас је довело.

Стаза је кривудала уз саму ивицу воде, према појасу чистог речног песка. Милић умало није нагазио на пса. Мешанац као мешанац – чулав реп, повелике уши, кратке ноге.

Онда је угледао девојку. Пас је седео тик изнад њене главе и непрестано завијао, подижући главу према тмурном сивом небу.

Тело је лежало у води покрај саме обале. Како је лепа, помисли Милић, гледајући девојчино лице. Извијене обрве, нежна кожа, рупице на образима. Сигурно нема ни двадесет. Није имала. А неће ни имати.

– Опет скалпелом – рече Оковић. – Рез раван, правилан. Рука хирурга.

Милић се нагнуо над телом, подигао крваву тканину с девојчиног стомака и открио дугачки лучни рез. Пас накратко утихну, погледа Милића, па девојку, лизну јој чело.

– Ако је неко од мештана – настави криминолог – значи да су оперисали баш овде, у селу. Извађени су јетра и бубрези. Али, овде нема никаквих услова. То је бесмислено...

То је бесмислено, механички је понављао Милић, враћајући се стазом ка селу. То је стварно бесмислено!

Накашља се, па покуша то да изговори наглас. Изашло је само неразговорно шиштање.

Шта ми је с гласом? Можда је због беса?, помисли Милић. Девојче је могло да има тако дивну децу. И мужа, и дом, и посао, и бриге. И нежне унуке. И мирну старост – много, много касније. Могло је! Да неко није одлучио другачије, и још се нада да ће проћи некажњено.

С новим издахом из Милићевих груди отео се дубок претећи крик. Да, закључи он. Вероватно је ипак због беса.

* * *

Када је ушао у Лешиће, Милић као да је закорачио у време од пре педесет година. Тад су разједињене партизанске јединице најзад ступиле у заједничке акције и постепено почеле да потискују Немце с Балкана. У фебруару четрдесет четврте одред у којем се налазио петнаестогодишњи Драган спустио се с планина и први ушао у село које су напустили есесовци. Милић је заборавио назив села, али је заувек запамтио оно што је тамо угледао. А то је веома личило на Лешиће.

Ретки наноси снега. Дим испод стреха. Разбацана тела. Као да су сви истовремено потрчали на разне стране, а затим пали. Четрдесет пете смо веровали да је учињено све да се тако нешто не понови. Али ево, опет исто. Овде, на Косову, код куће.

Полицајци си имали доста посла. Требало је бити и ватрогасац и лекар. Кроз мали подрумски прозор куће у пламену управо су извукли старијег сувоњавог мушкарца. Милић га је познавао од памтивека, мада с њим није био тако близак. Цветко, школски учитељ. Жив је. Имао је среће.

Фотограф је испуцавао филм за филмом. Флеш је бележио његово страдање.

Истражитељ је испитивао мештанке. Збијене у преплашено стадо, оне су грајале прекидајући једна другу, и требало је стрпљења да се из њихових неповезаних повика извуку веродостојне информације.

– Ено оданде, с брда! Прво десеторица, онда још десеторица!

– Ма какви. Педесетак, најмање!

– Са све митраљезима и топовима!

Из удаљеног краја села доведоше подруку полуслепу старицу и с поштовањем је посадише на клупу поред бунара. Милић јој журно приђе и узме је за руку.

– Мајка Божана! Бринуо сам се шта је с вама.

Она се окрену према њему на звук гласа.

– Шта је са мном? Ја сам своје давно пребринула. А кад страха нема, онда се ни смрти не жури – мајка Божана пружи руку, повуче Милића према себи, па прстима опипа његово лице. – И тебе се, Драгане, она засад клони.

– Исправно чини. Ја ћу је још сам ловити. Јесу ли људи казали да су нешто видели? – Милић је испитивао погледом њене слепе беличасте очи.

– Змијска времена, Драгане! Тешка времена, рђаве вести. Враг је престао да се скрива, више се не боји. Од туђег чини своје. Живо чини мртвим. Његови гласници су свуда. Нема ко да им стане на пут.

– Шта сте видели, мајка Божана? – опрезно је упита Милић.

– Црна жена иде напред, утире врагу пут.

Комшинице које су стајале поред климнуше главама и заграјаше:

– Долазила је... Није одавде, на мотору, залутала...

Али глас мајка Божане бивао је све моћнији, надјачавајући њихову грају:

– Црња од угља, црња од ноћи, помрачина без звезда. Сатрулила изнутра, с мртвом душом. Избави нас... Избави нас...

Милићу се на трен учинило да види пут обасјан сунцем, а на њему црну дрхтаву сену, бледу силуету жене на мотору.

– Како је изгледала? – упитао је. – Висина, мршава, дебела? Црна или плава?

– Питала је само где је пут за Глоговац – рече једна од комшиница. – Коса јој је била покривена марамом и носила је наочаре за сунце.

Друга ју је допунила:

– А како је отишла, ни десет минута није прошло, дођоше злотвори!

Мајка Божана поче једва приметно да се њише и да тоне у некакав свој свет, можда да прориче страшне ствари или да се моли:

– Шири крила! Избави нас... Избави нас...

Милић пажљиво пусти њену руку и пође ка кући која се налазила на крају села, где је пристигао војни цип.

* * *

Последњих дана сви су се трудили да не причају о политици. Општи осећај неизбежне несреће која их наткриљује убијао је сваку жељу да се било коме ишта доказује.

Да, после Другог светског рата Албанци су све више насељавали покрајину. Да, други је језик, туђа култура и друга вера. Срби су на крају постали мањина и још се само на северу покрајине, у Метохији, одржавао паритет. Југословенска федерација чинила се спремном за такве изазове, способна да поређа народе и културе у драгоцену мозаику јединствене правне државе.

Где се десила грешка? Када још увек није касно нешто исправити?

Букнуло је, али како! Није прво на Косову. Вештим маневром, деведесет прве се без проливања крви отцепила Македонија, а нешто крвавије – Словенија. Затим су уследили само ужас и смрт. Хрватска и Босна су биле вишегодишња кланица, сви против свих, без милости, до краја. Мировне снаге биле су као да чашом гасиш пожар.

Југославија је залечивала ране, и већ се чинило да је најгоре прошло, када се на југоистоку од вешто принете шибице разгорела пажљиво припремљена логорска ватра. Ослободилачка војска Косова – ОВК – прокламовала је своје циљеве. Паролу „Независно Косово“ прихватиле су дипломате и новинари свих фела и нивоа ван граница Југославије.

„Косово за Косоваре“, чули су они који су се заиста налазили у близини. Тако варљив одјек.

Банде ОВК изишле су из подземља у планине, добро опскрбљене оружјем и идеологијом из руку штедрих покровитеља. Терор је експоненцијално растао, а када се ствар отела контроли, југословенским властима остало је само да у покрајину уведу редовне јединице.

Код многих мислећих људи јавио се исти осећај: клопка се затворила.

Пуковник Слободан Брегић је за своју земљу ратовао на својој земљи, исто као и његов отац четрдесетих и деда десетих година. Косово поље, место је где је настао српски идентитет, то је колевка и срце земље. У својих четрдесет осам година, Брегић одавно није гајио илузије о мировним договорима с терористима и осталим дилетантским отпадом. На територији која му је поверена, том комадићу свете земље, дејствовао је суров и лукав непријатељ. Непријатељ који је имао име.

На окреченом зиду куће која се налазила на крају села Лешићи кривудавим потезом била је нацртана тамноцрвена кукица, налик на змију с разјапљеном чељусти. Крпица мрке боје, која је уметнику послужила као четкица, такође је лежала ту. А само мало даље, у корову, лежао је заклани старац. Крви за сликање било је напретек свуда унаоколо.

Не одвајајући поглед, Брегић је посматрао змију. Милић је застао иза његових леђа.

– Добар дан, чика Драгане – рече Брегић не окрећући се. – Види, опет Смук. Тај одмах све сазна. Још јуче је овде било наше стражарско место. А чим смо уклонили предстражу...

– Добар дан, Слобо! – одговори Милић. – Са Смуком ја имам своје рачуне, нису ништа мањи од твојих.

Брегић је самоуверено одмахнуо главом:

– Полиција са овим неће моћи да изађе на крај. Идем за њим, чика Драгане! Докопаћемо се Смуковог гнезда и спалити га до темеља.

– Другачије и не може – рече Милић.

Заћуташе, свако у својим мислима, чула су се само нејасна бајања мајка Божане:

– На свим путевима су крстаче и раке. Земља неће рајати и жито неће зрети... Ни мира ни спокоја, помор и глад. Громови с небеса, огањ из земље! Ни милости у срцима, ни вере у пастире. Грешни дани, змијска времена!